

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS
ĮSTATYMO NR. XI-1375 20¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIVP-629**

2021 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. birželio 23 d. sprendimo Nr. SV-S-135 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.6 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 20¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-629 (toliau – AIEĮ projektas) dėl šių priežasčių:

1. AIEĮ projekto 1 straipsnio 1 dalyje siūloma elektros energiją gaminantiems vartotojams (toliau – gaminantis vartotojas) netaikyti terminuoto elektros energijos kaupimo laikotarpio, t. y. per einamąjį kalendorinį mėnesį į elektros tinklus patiektas ir nesuvalytas elektros energijos kiekis būtų perkeliamas į kitą kalendorinį mėnesį neribojant perkėlimo kartų, o keičiant nepriklausomą elektros energijos tiekėją (toliau – tiekėjas) būtų galima gauti kompensaciją arba perkelti sukauptą kiekį pas kitą tiekėją. Priėmus šiuos pakeitimus:

1.1. būtų paneigtas pirminis gaminančių vartotojų koncepcijos teisinio reglamentavimo tikslas – leisti pasigaminti ir patiems suvalyti savo poreikius atitinkantį elektros energijos kiekį, neapkraunant elektros tinklų;

1.2. gaminantys vartotojai nebūtų suinteresuoti įsirengti optimalios galios elektrinę, kuri galėtų patenkinti jų elektros energijos vartojimo poreikį. Pažymėtina, kad kaupimo laikotarpis yra nustatytas taip, kad gaminantis vartotojas per vieną metų laikotarpį galėtų suvalyti paties pasigaminatą elektros energiją;

1.3. teisinis gaminančių vartotojų reglamentavimas būtų nepatrauklus tiekėjams, su kuriais gaminantys vartotojai turėtų sudaryti elektros energijos sutartis, kadangi gaminančio vartotojo pagaminto ir į tinklus patiekto elektros energijos kiekio tiekėjai nekaupia, o parduoda elektros energijos rinkoje arba turimiems vartotojams. Kaupimo laikotarpiu tiekėjas gaminančio vartotojo patiektą elektros energiją perka elektros rinkoje, todėl atsisakius kaupimo laikotarpio bus sudaryta galimybė gaminantiems vartotojams gaminti perteklinę elektros energiją vienus metus, o susigrąžinti ją ateityje, neapibrėžiant konkretaus laikotarpio, kai elektros kaina gali būti išaugusi. Tokiu atveju tiekėjas patirs nuostolių, nes turės pareigą gaminančiam vartotojui patiekti brangesnę elektros energiją, nei ji buvo parduota ją patiekus į elektros tinklus. Tikėtina, kad šiuo atveju tiekėjas, siekdamas mažinti riziką, gaminantiems vartotojams nustatys papildomus mokesčius arba nebus suinteresuotas su jais sudaryti elektros energijos tiekimo sutartis;

1.4. nebeliks vienos iš pagrindinių gaminantiems vartotojams taikomo kompensacinio mechanizmo sąlygų, pagal kurią tiekėjas apskaičiuoja kompensaciją už kaupimo laikotarpiu nesugrąžintą elektros energijos kiekį, todėl kyla rizika, kad gaminantiems vartotojams už gaminančio vartotojo kaupimo laikotarpiu sukauptą, bet nesugrąžintą elektros energijos kiekį išmokama kompensacija būtų apmokestinama Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nustatyta tvarka.

2. AIEĮ projekto 1 straipsnio 1 dalyje siūloma atsisakyti Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo (toliau – Įstatymas) 20¹ straipsnio 2 dalies 4 punkto, nustatančio, kad garantinio tiekimo atveju gaminančiam vartotojui už jo pagamintą ir nesuvalytą elektros energijos kiekį kompensuojama už faktinį, tačiau ne didesnę kaip 5 procentų elektros energijos kiekį

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nustatyta tvarka apskaičiuota elektros energijos kaina. Panaikinus šią nuostatą tampa neaišku, kokios sąlygos taikomos gaminantiems vartotojams garantinio tiekimo atveju. Įgyvendinant 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES, reikalavimus, susijusius su elektros rinkos liberalizavimu, siekiant skatinti vartotojus rinktis nepriklausomus elektros energijos tiekėjus ir užtikrinti konkurenciją tarp nepriklausomų elektros energijos tiekėjų, vartotojų ir gaminančių vartotojų veiklos reglamentavimas ir veiklos sąlygos, kai vykdomas garantinis elektros energijos tiekimas, teisės aktuose nustatytos taip, kad garantinio elektros tiekimo paslauga būtų mažiau patraukli nei nepriklausomo tiekėjo atveju ir teikiama tik išskirtiniais atvejais, kai vartotojai nepasirenka nepriklausomo elektros energijos tiekėjo arba kai pasirinktas nepriklausomas tiekėjas nevykdo savo įsipareigojimo tiekti elektros energiją.

3. AIEĮ projekto 1 straipsnio 3 dalyje siūloma įtvirtinti reguliavimo periodą, kuriam būtų nustatoma naudojimosi elektros tinklais kaina. Įstatymo lygmeniu nėra apibrėžta, kokia šio reguliavimo periodo trukmė, konkretus terminas nurodomas tik aiškinamajame rašte. Naudojimosi elektros tinklais kainą nustatant 5 metams nebus įvertintos faktinės sąnaudos, kurias patiria elektros tinklų operatorius, todėl būtų įvertinamos tik prognozuojamos sąnaudos per 5 metus. Atitinkamai dėl šios priežasties naudojimosi elektros tinklais kaina gali būti nustatyta ir didesnė, negu galėtų būti nustatoma kas metus. Taip pat, pasibaigus reguliavimo periodui, tikėtina, kad kito laikotarpio kaina būtų santykinai didelė, kadangi būtų įvertintos visos patirtos, tačiau per pirmąjį reguliavimo periodą neapskaičytos tinklų operatoriaus sąnaudos. Dėl šios priežasties pablogės atsiperkamumo planavimas, o paskutiniaisiais reguliavimo periodo metais prisijungę gaminantys vartotojai turėtų dar mažiau prognozuojamas investicijų atsipirkimo sąlygas nei tie gaminantys vartotojai, kurie prisijungė reguliavimo periodo pradžioje. Nustačius pasinaudojimo elektros tinklais kainą 5 metų reguliavimo periodui dar labiau didėtų atotrūkis tarp pasinaudojimo elektros tinklais kainos, taikomos gaminantiems vartotojams, ir persiuntimo paslaugos kainos, taikomos kitiems vartotojams.

4. AIEĮ projekto 1 straipsnio 4 dalyje siūloma diferencijuoti pasinaudojimo elektros tinklais kainą gaminantiems vartotojams, kurių elektros energijos gamybos ir vartojimo vieta sutampa, ir gaminantiems vartotojams, kurių elektros energijos gamybos ir vartojimo vieta nesutampa. Pagal esamą kainodarą siūlomas diferencijavimas didintų gaminančių vartotojų, kurių elektros energijos gamybos ir vartojimo vieta nesutampa, pasinaudojimo elektros tinklais kainą, kai atsiskaitoma pagal įrengtąją galią arba mišriuoju būdu – pagal įrengtąją galią ir elektros energijos kiekį. Preliminariu vertinimu, pasinaudojimo elektros tinklais kaina, kai atsiskaitoma pagal įrengtąją galią, galėtų didėti daugiau kaip 60 procentų.

5. AIEĮ projekto 1 straipsnio 5 dalyje siūloma įtvirtinti fiksuotą ne didesnę kaip 20 procentų elektros energijos kiekį nuo gaminančio vartotojo kaupimo laikotarpiu patiekto į elektros tinklus elektros energijos kiekiu, kuriuo atsiskaitoma elektros tinklų operatoriui už naudojimosi elektros tinklais paslaugas. Gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainos (vienanarė, dvinarė, atsiskaitymas elektros energijos kiekiu) yra įtvirtintos Įstatymo 20¹ straipsnio 7 dalyje. Minėti kainos apskaičiavimo būdai yra alternatyvūs ir pagrįsti elektros tinklų operatorių faktinėmis sąnaudomis, kurios patiriamos teikiant naudojimosi elektros tinklais paslaugas. Pasiūlymas vieną iš šių kainos apskaičiavimo būdų (atsiskaitymą elektros energijos kiekiu) nustatyti taikant fiksuotą elektros energijos kiekio dydį lemtų skirtingą naudojimosi elektros tinklais kainos apskaičiavimą ir jos dydį, taikomą gaminantiems vartotojams, nes sukurtų skirtingus naudojimosi elektros tinklais kainos apskaičiavimo principus. Pastaraisiais metais Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nustatyti atsiskaitymo elektros energijos kiekiu procentiniai dydžiai buvo didesni, nei siūlomas nustatyti fiksuotas ne didesnis kaip 20 procentų atsiskaitymo elektros energijos kiekiu dydis. Tai reiškia, kad realios elektros tinklų operatorių sąnaudos, susijusios su gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugomis, yra didesnės ir gaminantys vartotojai atsidurtų palankesnėje situacijoje, palyginti su kitais elektros energijos vartotojais, kuriems elektros energijos kaina yra apskaičiuojama įvertinus visų elektros energijos tiekimo ir vartojimo sistemos dalyvių sąnaudas ir investicijas į energetikos infrastruktūrą. AIEĮ projekte siūloma nuostata, kai nustatomas fiksuotas atsiskaitymo už naudojimosi elektros tinklais paslaugas elektros energijos kiekis, galėtų būti

įtvirtinta tik iš anksto išsamiai įvertinus šios nuostatos poveikį ir galimas pasekmes. Neišanalizavus neplanuotos gaminančių vartotojų plėtros rizikų ir nenumačius jų suvaldymo sąlygų, AIEĮ projekte siūlomas reguliavimas gali tapti neproporcingai didele finansine našta likusiems elektros energijos vartotojams. Taip pat pažymėtina, kad AIEĮ projekte siūloma įtvirtinti nuostata būtų taikoma ir juridiniams asmenims, tai reikštų, kad jiems būtų sukuriamos išskirtinės sąlygos naudotis elektros tinklais, nepadengiant elektros tinklų operatorių už naudojimosi elektros tinklais paslaugas patirtų sąnaudų. Tokios išskirtinės sąlygos galimai pažeistų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio nuostatas ir turėtų būti derinamos su Europos Komisija.

6. AIEĮ projekto 1 straipsnio 8 dalyje siūloma pripažinti netekusia galios Įstatymo 20¹ straipsnio 13 dalį, kurioje įtvirtintas gaminančio vartotojo kaupimo laikotarpio terminas. Pažymėtina, kad gaminančio vartotojo kaupimo laikotarpis, kuriuo gaminantiesiems vartotojams suteikiamos tam tikros privilegijos, pavyzdžiui, elektros energijos kaupimas tinkluose, atleidimas nuo viešuosius interesus atitinkančių paslaugų mokesčio, yra valstybės parama, kuri taikoma siekiant paskatinti gaminančių vartotojų plėtrą esamomis sąlygomis, kuomet atsinaujinančių išteklių technologijos dar nėra patrauklios be valstybės paramos, ir padaryti investiciją patrauklesnę. Atitinkamai kiekviena paramos schema turi turėti pradžią ir pabaigą, siekiant panaikinti perteklinio finansavimo riziką. Nustatytas konkretus laikotarpis užtikrina spartesnę gaminančių vartotojų plėtrą ir strateginių tikslų pasiekimą. Gaminančių vartotojų kaupimo laikotarpio galiojimo termino įtvirtinimas įstatymo lygmeniu užtikrina, kad bus pateisinti gaminančių vartotojų teisėti lūkesčiai dėl atliktų investicijų atsiperkamumo. Atsižvelgiant į Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 159.2 papunktyje nurodytus siekius ir į Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 6.3.3, ir 6.3.4 papunkčiuose nurodytus veiksmus, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos užsakymu šiuo metu yra atliekama Gaminančių vartotojų reglamentavimo ir elektros tinklų mokesčių bei jų nustatymo principų vertinimo studija (toliau – Studija). Studijoje bus įvertintas Lietuvos ir aštuonių Europos Sąjungos šalių gaminančių vartotojų teisinis reglamentavimas ir elektros tinklų mokesčių taikymas. Gavusi Studijos rezultatus ir įvertinusi teisinio reguliavimo alternatyvas, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija pateiks sisteminius pasiūlymus dėl gaminančių vartotojų veiklos modelio ir kainodaros reglamentavimo tobulinimo.

Ministras Pirmininkas

Energetikos ministras

Susisiekimo ministras

Marius Skuodis

2021-08-06

Energetikos ministerijos
Teisės ir personalo grupės
kalbos redaktorė

Aušra Siniuvienė

2021-08-03

Energetikos ministerijos
Teisės ir personalo grupės patarėja

Daiva Brazdukiūnė

2021-08-03

Energetikos viceministrė

Daiva Garbaliūskaitė

2021-08-04

S. Garbar
2021.08.04

Y. Pravalakar
22.08.04